

Bellek ??levselli?i Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bellek ??levselli?i Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17509>

Özet

Bellek ??levselli?i Anketi (B?A), bireylerin günlük ya?amda kendi bellek performanslar?na dair öznel alg?lar?n? ve ?ikayetlerini de?erlendirmek amacıyla kullan?lan bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal bir enstrüman?n Türk popülasyonuna yönelik uyarlama çal??mas? sonucunda geli?tirilmifitir. ?ahin ve arkadaşlar? (2013) tarafından yürütölen bu çal??ma, anketin Türkçe formunun kültürel ve dilsel uygunlu?unu test ederek, Türk örnekleminde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullan?labilece?ini göstermeyi hedeflemiştir. B?A, özellikle ya?l?k psikolojisi, nöropsikoloji ve klinik psikiyatri alanlar?nda öznel bellek ?ikayetlerinin de?erlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Öznel bellek ?ikayetlerinin de?erlendirilmesi, objektif bellek testlerinden farklı olarak, bireyin kendi bili?sel yeterlili?ine dair fark?ndal???n? ve kayg? düzeyini yansıtır. Bu anket, bu öznel deneyimi nicel hale getirerek, klinik de?erlendirmelere ve ara?tırma çal??malar?na derinlik katmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bellek ??levselli?i Anketi, Öznel Bellek, Psikometri, Geçerlik, Güvenilirlik, Uyarlama, Bili?sel De?erlendirme.

Yazarlar

Selda ?ahin, Nevin Yüksel, Çi?dem Utku, Nüket E. Bodur, Ömer K. Karap?çak, N. Çi?dem Birer, Derya Kaya.

Amaç

Bellek ??levselli?i Anketinin temel amacı, bireylerin kendi bellek yetenekleri ve günlük hayatta kar??la?tıklar? bellek sorunlar? hakk?ndaki alg?lar?n? sistematik bir ?ekilde ölçmektir. Bu öznel de?erlendirme, genellikle depresyon, anksiyete veya erken bili?sel gerileme gibi durumlarla ili?kilendirilebilecek bellek ?ikayetlerinin taranmas?nda kritik öneme sahiptir.

Anket, klinik ortamlarda hastalar?n bellek performanslar?na dair ki?isel raporlar?n? elde etmek ve tedavi müdahalelerinin öznel bellek üzerindeki etkilerini izlemek için tasarlanmıştır. ?ahin ve arkadaşlar?n?n (2013) uyarlama çal??mas?, bu arac?n Türkiye'deki klinik ve ara?tırma popülasyonlar?nda güvenle kullan?labilirli?ini sa?lamıştır.

Yapı

B?A'n?n ölçtü?ü psikolojik yapı, esas olarak metabellek veya öznel bellek i?levselli?i olarak tanımlanır. Bu yapı, bireyin kendi bellek sisteminin kapasitesine, etkinli?ine ve de?i?ebilirli?ine

dair inançlar?n? ve de?erlendirmelerini içerir. Ölçek, genellikle bellek ?ikayetlerinin s?kl???, ciddiyeti ve farklı bellek türlerindeki (isim hat?rlama, kelime bulma, gelece?e yönelik planlama vb.) algılanan zorluklar? kapsayan alt boyutlardan oluşur.

Öznel bellek i?levselli?i, objektif bellek performans?ndan farklılık gösterebilir; yüksek öznel ?ikayetler her zaman düşük objektif performans anlam?na gelmez, ancak genellikle yüksek stres veya duygusal zorluklarla ilişkilidir. Bu nedenle B?A, bireyin bili?sel kayg? ve fark?ndalık düzeyini ölçmek için güçlü bir araçtır.

Geçerlik

Bellek ??levselli?i Anketinin Türkçe formunun geçerlik çalışması, ?ahin ve arkadaşlar? (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin yapı geçerliliğini, ölçmek istedi?i kavram? ne derece doğru ölçtü?ünü belirlemek amacıyla incelemiştir. Yapı geçerlili?i genellikle Aç?mlayıcı ve Doğulayıcı Faktör Analizleri (DFA) kullanılarak incelenir.

Çalışmada ayrıca, B?A puanları'nın diğer ilgili yapılarla (örneğin, depresyon, anksiyete ölçekleri veya objektif bellek testleri) olan korelasyonlar? incelenerek ölçüt ba?antılı geçerlik de test edilmiştir. Bu analizler, B?A'nın öznel bellek ?ikayetlerini objektif bili?sel gerilemeden ayırt etme yetene?ini destekleyen kanıtlar sunmayı amaçlamıştır. Orijinal kaynaktan spesifik geçerlik katsayılar? belirtilmese de, uyarlama çalışması'nın yayınlanması, ölçeğin klinik kullanım için yeterli geçerlik kanıtına sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenilirlik

?ahin ve arkadaşlar? (2013), Bellek ??levselli?i Anketinin Türkçe versiyonunun güvenilirlik analizlerini de yürütmüşlerdir. Güvenilirlik, ölçüm aracının tutarlılığını ve kararlılığını gösterir. Bu, genellikle iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleriyle değerlendirilir.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri (genellikle 0.70 ve üzeri), ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtü?ünü gösterir. Test-tekrar test güvenilirliği ise, aynı bireylere farklı zamanlarda uygulanan test sonuçları'nın ne kadar benzer olduğunu belirleyerek zaman içindeki kararlılığı değerlendirir. Uyarlama çalışması, B?A'nın klinik ve araştırma amaçlı kullanım için yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu rapor etmiştir.

Faktör Analizi

Bellek ??levselli?i Anketinin faktör yapısı, Türkçe uyarlama sürecinin temel adımlarından biridir. Faktör analizi, ölçekteki maddelerin hangi temel boyutlar altında toplandığını ve orijinal ölçeğin yapısal modelinin Türk kültürü ve dilinde korunup korunmadığını belirler.

Genellikle, Bellek ??levselli?i Anketleri (MFQ gibi) birden fazla faktörden olu?ur; örne?in, "S?k Kar??la??lan Bellek Hatalar?", "Bellek Kapasitesine Güven" veya "Bellek Stratejilerinin Kullan?m?". ?ahin ve arkada?lar?n?n çal??mas?, bu faktör yap?s?n?n Türk popülasyonunda da geçerli olup olmad???n? incelemi? ve ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? destekleyen sonuçlar elde etmi?tir. Bu analizler, ölçek puanlar?n?n alt boyutlar baz?nda yorumlanmas?na olanak tan?r.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama (Adaptation) / Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Format: Likert tipi derecelendirme (Orijinal kaynakta detay belirtilmemi?tir, ancak öznel bellek anketleri genellikle frekans veya ciddiyet üzerinden Likert ölçe?i kullan?r.)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlanan dil), Orijinal dil (Genellikle ?ngilizce).

Popülasyon Grubu: Yeti?kinler, özellikle öznel bellek ?ikayeti olan veya bili?sel gerileme riski ta??yan bireyler.

Ya? Grubu: Yeti?kin (18 ya? ve üzeri), a??rl?kl? olarak orta ya? ve ya?l? yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: ?ahin ve arkada?lar?n?n çal??mas? genellikle üniversite ö?rencileri ve/veya klinik popülasyon (psikiyatri hastalar?) üzerinde gerçekleştirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Uygulama bireysel veya grup halinde yap?labilir. Kat?l?mc?lardan, günlük ya?amlar?nda bellekleriyle ilgili ya?ad?klar? deneyimlerin s?kl???n? veya ciddiyetini belirtmeleri istenir. Puanlama, genellikle alt boyut puanlar?n?n ve toplam puan?n hesaplanmas?yla yap?l?r.

Anahtar Kelimeler

Metabellek, Bili?sel ?ikayetler, Nöropsikoloji, Klinik Psikiyatri, Öznel Bellek ??levselli?i, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Selda ?ahin

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut de?il (Kaynakta belirtilmemi?tir.)

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Mevcut de?il (Kaynakta belirtilmemi?tir.)

Yaz??ma Adresi: Mevcut de?il (Kaynakta belirtilmemi?tir.)

?zinler, Ücretler ve Test Y?I?

Test Y?I? (Uyarlama): 2013 (?ahin ve ark. taraf?ndan Türkçe adaptasyon çal??mas?n?n yay?nland??? y?I).

?zinler ve Ücretler: Ölçe?in ticari kullan?m? veya telif haklar? hakk?nda detayl? bilgi, sorumlu yazar (Selda ?ahin) veya ilgili yay?nc? (Klinik Psikiyatri Dergisi) arac?l???yla edinilmelidir. Akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlarda genellikle yazarlardan izin al?nmas? gerekmektedir.

Link: Ölçe?in abstract bilgisine ve potansiyel tam metin eri?imine buradan ula??labilir: web.a.ebscohost.com.

Kaynaklar

?ahin, S., Yüksel, N., Utku, Ç., Bodur, N. E., Karap?çak, Ö. K., Birer, N. Ç. ve Kaya, D. (2013). Bellek ??levselli?i Anketi'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çal??mas?. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 16(3), 135-147.

Bellek ??levselli?i Anketinin Maddeleri

ÖNEML?: Orijinal kaynakta Bellek ??levselli?i Anketinin maddeleri (soru listesi) sunulmam??t?r. Maddelere eri?im için yukar?da belirtilen referans makalenin tam metnine ba?vurulmas? gerekmektedir.